

SUN'IY INTELLEKTNING TA'LIM TIZIMIGA TA'SIRI

Qosimov Abdulbosir

Menejment fakulteti talabasi

Tel: +998932604334

Annotatsiya: *Ushbu maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim tizimiga ta'siri va uning o'quv jarayonini takomillashtirishdagi ahamiyati yoritilgan. Maqolada sun'iy intellektning o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilish, individual ta'lim yo'nalishlarini shakllantirish hamda o'qituvchilar faoliyatini samarali tashkil etishdagi o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, ushbu texnologiyalardan foydalanish jarayonida yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ham ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *sun'iy intellekt, ta'lim texnologiyalari, raqamli ta'lim, adaptiv ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, innovatsion ta'lim, virtual ta'lim tizimlari.*

Аннотация: *В данной статье рассматривается влияние технологий искусственного интеллекта на систему образования и их роль в совершенствовании учебного процесса. В статье анализируется значение искусственного интеллекта в оценке уровня знаний обучающихся, формировании индивидуальных образовательных траекторий и повышении эффективности деятельности преподавателей. Также рассматриваются возможные проблемы использования данных технологий и пути их решения.*

Ключевые слова: *искусственный интеллект, образовательные технологии, цифровое образование, адаптивное обучение, информационно-коммуникационные технологии, инновации в образовании, виртуальные образовательные системы.*

Annotation: *This article examines the impact of artificial intelligence technologies on the education system and their role in improving the learning process. The article analyzes the role of artificial intelligence in assessing students'*

knowledge levels, creating personalized learning paths, and increasing the efficiency of teachers' activities. It also discusses potential challenges related to the use of these technologies and possible ways to address them.

Keywords: *artificial intelligence, educational technologies, digital education, adaptive learning, information and communication technologies, innovation in education, virtual learning systems.*

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida ta'lim tizimida ham muhim o'zgarishlar yuz bermoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining keng qo'llanilishi ta'lim jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Sun'iy intellekt ta'lim tizimida ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish, o'quv jarayonini avtomatlashtirish hamda talabalarning individual qobiliyatlarini aniqlash imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Natijada ta'lim jarayoni yanada samarali, moslashuvchan va shaxsga yo'naltirilgan shaklga ega bo'lib bormoqda.

Sun'iy intellekt asosidagi platformalar o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash va ularning ehtiyojlariga mos ta'lim resurslarini taqdim etish imkonini yaratadi. Masalan, adaptiv ta'lim tizimlari talabalarning o'zlashtirish darajasiga qarab o'quv materiallarini tanlaydi va shu orqali har bir o'quvchi uchun individual ta'lim yo'nalishini shakllantiradi. Bu esa ta'lim jarayonida differensial yondashuvni samarali tashkil etishga yordam beradi. Shuningdek, sun'iy intellekt yordamida yaratilgan virtual yordamchilar va chat-botlar o'quvchilarga darsdan tashqari vaqtda ham maslahat berish, savollarga javob topish hamda murakkab mavzularni tushinishda yordam ko'rsatish imkonini beradi. Bundan tashqari, sun'iy intellekt texnologiyalari o'qituvchilar faoliyatini ham yengillashtirmoqda. Masalan, test natijalarini avtomatik baholash, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini tahlil qilish hamda o'quv jarayoniga oid statistik ma'lumotlarni shakllantirish orqali o'qituvchining vaqtini tejaydi. Natijada pedagoglar ko'proq vaqtini talabalarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish, muammoli vaziyatlarni hal qilish va interaktiv ta'lim metodlarini qo'llashga sarflash imkoniga ega bo'lmoqda. Sun'iy intellekt ta'limda raqamli resurslar va innovatsion platformalarning rivojlanishiga ham katta hissa

qo'shmoqda. Masalan, aqlli o'quv tizimlari, virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalar orqali talabalarga murakkab jarayonlarni vizual tarzda o'rganish imkoniyati yaratilmoqda. Bu esa ayniqsa tabiiy fanlar, muhandislik va geografiya kabi yo'nalishlarda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, sun'iy intellektdan foydalanishda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi, texnologiyalarga ortiqcha qaramlik hamda barcha hududlarda raqamli infratuzilmaning bir xil darajada rivojlanmaganligi kabi masalalar dolzarb hisoblanadi. Shuning uchun sun'iy intellekt texnologiyalarini ta'lim jarayoniga joriy etishda axborot xavfsizligini ta'minlash, pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish va texnologiyalardan oqilona foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Umuman olganda, sun'iy intellekt ta'lim tizimini tubdan o'zgartirib, uni yanada zamonaviy, interaktiv va samarali shaklga keltirmoqda. Kelajakda ushbu texnologiyalar yanada rivojlanib, ta'lim jarayonining sifati va samaradorligini oshirishda muhim omillardan biri bo'lib xizmat qilishi kutilmoqda. Shu sababli ta'lim tizimida sun'iy intellekt imkoniyatlaridan oqilona foydalanish va ularni pedagogik jarayon bilan uyg'unlashtirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi ham "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida ta'limda zamonaviy raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, shu jumladan sun'iy intellektdan samarali foydalanish yo'nalishida izchil ishlarni amalga oshirmoqda.

yaratilgan analitik modullar o'qituvchiga o'quvchilarning umumiy natijalari, kuchli va zaif tomonlari haqida chuqur statistik ma'lumot beradi. Bu esa ta'lim sifatini oshirish, shaxsga yo'naltirilgan o'qitish modelini qo'llash hamda pedagogik qarorlarni ilmiy asosda qabul qilish imkoniyatini kengaytiradi. Umuman olganda, sun'iy intellekt tizimlarining ta'limdagi joriy etilishi o'qituvchini almashtirmasdan, balki uning faoliyatini raqamli yordamchi sifatida qo'llab-quvvatlaydi. Natijada o'qituvchi ko'proq strategik, kreativ va tarbiyaviy vazifalarga e'tibor qaratadi, bu esa o'qitish jarayonining sifatini va samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. AI asosida baholash, monitoring va tahlil. Sun'iy intellekt o'quvchilarning bilimlarini

doimiy ravishda tahlil qiladi, ularning rivojlanish dinamikasini kuzatadi. Bu nafaqat baholash jarayonini tezlashtiradi, balki xolislikni ham ta'minlaydi [1].

Sun'iy intellekt universitetlardagi ta'lim jarayoniga putur yetkazmoqda — bu ogohlantiruvchi fikr York universitetining 2 professoridan yangradi. Ularning ta'kidlashicha, ChatGPT kabi generativ AI vositalari oliy ta'limda keng qo'llanilayotgan bo'lsa-da, bu texnologiyalar ko'plab salbiy oqibatlarga olib kelmoqda.

Nega xavotirlar ortmoqda?

Bugungi kunda talabalarning sun'iy intellektdan noto'g'ri foydalanishi keng tarqalgan. AI vositalari ba'zan “tadqiqotga yordam beradi” degan niqob ostida aslida talabalarni o'qish va tahlildan chalg'itmoqda. AI asosidagi matnlar ko'pincha umumiy, zerikarli, hatto faktik jihatdan noto'g'ri bo'lib chiqmoqda.

Tanqidiy fikrlash susaymoqda

MakKenn va Svini misol tariqasida, talabalar Genri Fordning maqolasini tahlil qilishda AI'dan foydalanganlarini ko'rsatib o'tishdi. Natijada, talabalarning aksariyati tarixiy kontekst va muallifning murakkab shaxsiyatini tushunmasdan, noto'g'ri, hatto xatoli xulosalar chiqargan. Xulosalarga ko'ra :

“AI tanqidiy fikrlashni chetlab o'tadi va asl material bilan ishlash o'rniga tayyor matnlar orqali ta'lim jarayonini soddalashtiradi,” — deydi professorlar.

Professor MakKenn va Svini oliy ta'lim tizimini sun'iy intellektga bo'lgan haddan tashqari ishonchdan qaytishga, texnologiyaning zararli ta'sirini jiddiy tahlil qilishga chaqiradi: “AIni faqat bayram qilish emas, balki unga nisbatan shubha bilan yondashish va ehtiyotkorlik bilan baholash kerak.” AI yordam berishi mumkin, lekin inson o'rnini bosa olmaydi.

Sun'iy intellekt texnologiyalari zamonaviy ta'lim tizimini tubdan o'zgartirib, o'quv jarayonini yanada samarali va innovatsion shaklga olib chiqmoqda. Raqamli texnologiyalar rivojlanishi natijasida ta'lim jarayonida individual yondashuvni ta'minlash, o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilish hamda ta'lim resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari kengaymoqda. Sun'iy intellekt asosidagi adaptiv ta'lim tizimlari, virtual yordamchilar va aqlli platformalar o'quvchilarning bilim

olish jarayonini yanada qulay va samarali tashkil etishga xizmat qilmoqda. Sun'iy intellekt o'qituvchilarning pedagogik faoliyatini ham yengillashtirib, baholash jarayonini avtomatlashtirish, o'quv natijalarini tahlil qilish va ta'lim jarayonini rejalashtirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Natijada pedagoglar o'quvchilarning ijodiy fikrlashi, muammolarni mustaqil hal etish ko'nikmalarini rivojlantirishga ko'proq e'tibor qaratish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Biroq sun'iy intellekt texnologiyalarini ta'lim tizimiga joriy etishda shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, raqamli infratuzilmani rivojlantirish va pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini oshirish kabi masalalar ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli sun'iy intellekt imkoniyatlaridan oqilona va samarali foydalanish ta'lim sifatini oshirish hamda zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan kadrlarni tayyorlashda muhim omillardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. <https://minjusttraining.uz/news/talimda-suniy-intellekt-imkoniyatlar-muammolar-va-istiqbollar>
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. Kayumova M. et al. Distributed Data Systems for Data Driven Decision Making in Education Management //Proceedings of the 8th International Conference on Future Networks & Distributed Systems. – 2024. – C. 764-769.
4. Ashurov J. D. OLIY TA'LIMDA SUNIY INTELEKT TEXNOLOGIYALARI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR //Advanced methods of ensuring the quality of education: problems and solutions. – 2024. – T. 1. – №. 3. – C. 112-118.